

Українська держава понад усе!

Видання Історичного клубу "Холодний Яр"

2020 рік

Лютий

Число 2 (408)

НЕЗБОРИМА НАЦІЯ

Видання Історичного клубу "Холодний Яр"

Передплатний індекс 33545

У МУЗЕЇ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ

У День соборності в Києві в легендарному Будинку профспілок, де 6 років тому розмстився штаб революції, відбулася презентація т. З енциклопедії «Подєбрэдський полк» Армії УНР. Створили її Роман Коваль, Віктор Моренець та Юрій Юзич.

Вітаючи чималу громаду з Днем соборності, Роман Коваль попросив промовців та виконавців перед виступом повідомляти, де вони народилися, – щоб з'ясувати, хто яку землю українську представляє. Оскільки Історичний клуб "Холодний Яр" вперше проводив презентацію своїх видань у Музеї Революції Гідності, то першу пісню Леся Рой з м. Чорноморська присвятила героям Майдану.

З вітальним словом виступив генеральний директор Національного музею Революції Гідності полтавець Ігор Пошивайло.

У вступному слові уродженець Горлівки Роман Коваль сказав: "Студент подєбрэдської академії Євген Маланюк у липні 1924 р. поставив завдання перед студентською молоддю, яка мала «щастя виховуватися за кордоном, а не в російській чрезвичайці». «Вперта нещадна боротьба і вперта нещадна культурна продукція, самостійне культурне будівництво, – писав він, – бо самостійна Україна виростає з Самостійної, Суверенної Культури». Сотник Маланюк висунув і друге завдання: плекати «національну гідність, національну чесність, національне здоров'я». Шлях цей Євген Маланюк назвав «шляхом Орлика, Франка... шляхом полковника Кричевського, доктора Луценка, поета Чупринки та шляхом всіх тих героїв нашої боротьби останніх літ, що відважно й свідомо, не малоросами-рабами, а вільними, гордими Українцями, кров'ю своєю його позначили». Оці «герої нашої боротьби останніх літ» і навчалися в Українській господарській академії в 1920-х рр. у чеському курортному містечку Подєбрэдах. Про них ми з Віктором Моренцем та Юрієм Юзичем і створили трикнижжя – 1000 біографій та 1000 фотографій забutih або призабутих борців за волю України".

Змістовно промовляли співавтори – чернігівець Віктор Моренець, львів'янин Юрій Юзич, видавець Марко Мельник, народжений у Кривому Розі, професори Василь Шендерівський з Буковини та Іван Юшук із Волині, науковці Євген Луцьк з м. Кам'яньського на Січеславщині, Іван Сіяк із Рівненщини, а ще письменник Сергій Мартинюк з Балтщини.

Фастівський козак Василь Ковтун представив поетичну збірку "Дорогою через Майдан", киянин Євген

Букет (редактор газети "Культура і життя") – впорядковану ним збірку "Колівщина: право на повстання", а режисер Іван Канівець – "универський" календар на 2020 р. "Українці в революції".

Леся Рой і козак із Шепетівщини Валерій Гладунець на честь героїв Майдану виконали пісню "А як ти підеш на війну", адже багато майданівців пішли на війну захищати здобутки революції. Кобзар Тарас Силенко, коріння якого закопане на Богуславщині, заспівав пісню "Роковини" на слова подільського отамана Ананія Волиця.

Наприкінці слово знову взяв Роман Коваль. "Серед студентів та викладачів подєбрэдської академії, – сказав він, – було чимало творців української культури – письменників, художників, композиторів, музикантів, акторів, журналістів, редакторів, кооператорів, спортсменів, державних, громадських і театральних діячів, які після завершення навчання з кінця 1920-х та поч. 1930-х рр. працювали інженерами в Галичині, а в Підкарпатській Україні – переважно вчителями народних шкіл. Вони й виконали завдання, яке в 1924 р. поставив перед ними сотник Євген Маланюк, студент гідротехнічного факультету подєбрэдської академії: сформувати «самостійну українську індивідуальність», яка творитиме українське життя скрізь, де живуть українці. Попри найскладніші обставини! «Це було чудове видовище, – засвідчував Євген Маланюк, – спостерігати, як з людського матеріалу, часом ще досить сирого, щомісяця, щодня, щогодини вирізьблювалася, виформовувалася й вишліфовувалася особистість, особистість повновартісна і національно конструктивна».

Автори цієї енциклопедії хочуть, щоб так було й у вищих навчальних закладах Української держави. Хочемо, щоб українські інститути, університети та академії випускали не холодних фахівців-безбатченків, які мріють виїхати з України, а фахівців-патріотів, які, як і «подєбрэдці», мріяли б віддати свої знання і талант Батьківщині. І тільки їй!"

Презентації книжок про українських героїв перетворилися на справжнє Свято соборності, адже зібралися однодумці, які народилися в Соборній Україні – від Чорноморщини до Чернігівщини, від Донбасу до Галичини, які шанують і підтримують одне одного.

У залі можна було помітити багатьох діячів української культури. Вшанували українських героїв скульптор Руслан Найда, психолог Сергій

Здіорук, професор Юрій Руденко, голова "Правого сектора" Андрій Тарасенко, заслужений діяч мистецтв Володимир Гонський, ветеран українсько-російської війни Валерій Заболотніков, реконструктор Андрій Мацьків, майданівець Михайло Ганич, благодійник Віктор Кривуля, члени Історичного клубу "Холодний Яр" Дмитро Бур'ян, Микола Владзімирський, Владислав Карпенко, Надійка Овчарук (коректор видання), Андрій Жованик, Максим Селюзкін, Оксана Герасим'юк, Люба Криворот, Микола Гребінник, Віктор Радіонов, Олександр Рябокрис та Анатолій Зборозький. Був на презентації і Сергій Синільник – двоюрідний онук лицаря Залізного хреста Михайла Синільника, героя т. З енциклопедії «Подєбрэдський полк» Армії УНР".

Ось один із відгуків: "Дякую за прекрасний, душевний вечір, – пише Олександр Ірклівський з Борисполя. – Таке відчуття було, що зібралися всі рідні люди в теплій батьківській хаті послухати дідуся-сичовика про героїчну минувшину, про славі походи лицарів-запорозьців, про звитяги та втрати побратимів. Спало на думку, що всі Подєбрэдці (пишу спеціально з великої букви) та, власне, і всі козаки-воїни УНР, повстанці, не програли, а перемогли в довгій боротьбі за волю України. Ще мене радує, що ви знаходите прізвища, долі воїнів, рядових козаків, що загинули чи пропали на чужині, здавалося б, що назавжди. А тут узнаємо таку правду!"

"Інформативно, інтелектуально, тепло, – написала про вечір Надійка Овчарук. – А книга розкішна!"

Завершилося свято натхненним виконанням прекрасної пісні "Ой у лузі червона калина". Сердечна подяка за допомогу в підготовці т. З енциклопедії «Подєбрэдський полк» Армії УНР" Владислав Карпенку, Надійці Овчарук, Тарасові Беднарчику, Костеві Завальнюку та спонсорам видання – Олегові Ситюку, Олександрові Ткачуку, Ігореві Сметанському, а також господарям заходу – Ігореві Пошивайлу, Юлії Мироновій та Ользі Савенко – колективові Інформаційно-виставкового центру Музею Майдану!

Наприкінці – ще одне враження – письменника С. Мартинюка: "Дякую за вечір і творчість! Вражений. Дивився на друзів і побратимів, колег і митців і згадав слова своєї бабусі Солюмі Бузовської (Колесник): "Синку, ці чужинці як вода протечуть і зникнуть. Все, що може бути, це хвиля від цих чужинців. Але й вони тимчасові. А ми тут каміння. Ми були, є і будемо!"

"ОТЕЧЕСТВО НА ЯЗИЦІ, А В СЕРЦІ ОБЛУДА"

Петлора привітав Троцького (чи Леніна) з Новим, 1920, роком... Здається, подібного не може бути в принципі. А от і ні! Головнокомандувач Зеленський привітав з Новим роком головнокомандувача держави-агресора. Що побажав йому? Здоров'я йому та його військовослужбовцям? Подальших перемог? Продовження "визвольної місії" на Донбасі? Для нас фраза вже готова: "Зради не буде". Ми ці слова вже запам'ятали. "Отечество на язиці, а в серці облуда", – відповідаємо.

У час відстоювання суверенітету України головнокомандувач її Збройних сил не мав права вітати того, хто пішов на нас війною, хто порушив нашу територіальну цілісність. Зеленський улесливий і облудний, насамперед з нами.

Він дбає про власний рейтинг, а не про захист нашої Батьківщини.

Цього року має вирішитися: він чи Україна? Слава Збройним силам і ганьба їхньому головнокомандувачу!

Роман КОВАЛЬ

КОЗАЧКАМ СЛАВА!

7 січня виповнилося 90 років Тамарі Здоровецькій, дочці козака 1-ї Запорозької дивізії Армії УНР, козацької Історичного клубу "Холодний Яр", авторці газети "Незборима нація". Торік ми не раз публікували її роздуми і спогади про батька та життя його родини в СРСР – під російською окупацією, а в роки 2-ї світової – під німецькою та мадярською. Ось їхні назви: "Хіба ж це справедливо?", "Як бур'ян при дорозі", "Ось такі «фашисти»!", "Голодна весна 1947 року", "Гардівська козачка Марія", "Зустріч на все життя", "Мадяри у Первомайську". Цього року сподіваємося продовжити публікацію її спогадів.

Від імені Історичного клубу "Холодний Яр" з Різвдом та ювілеєм пані Тамару вітали кобзар Тарас Силенко, добровольець Андрій Жованик та я. З нами була і добра подруга моєї мами Надії – Галина Юзефівна Романенко. А телефоном привітав п. Тамару кобзар Тарас Компаніченко, якого вона знала ще з його дитинства.

На жаль, через об'єктивні причини не змогла бути Ганна Гончарук, яка багато добра зробила пані Тамарі за останній рік. Нелегко в такі літа залишатися здоровецькою, але коли поруч добрий ангел, то легше. Тим більше що пані Тамара – твердий горішок, вона ніколи не скаржиться на життя та проблеми, які обступили. На моє питання, як себе почуває, завжди бадьоро відповідає: "Все добре!"

Пані Тамара козацького роду, дівоче прізвище її мами Марії – Пузин, а це родові прізвище чернігівських князів. А один предок (теж по маминій лінії) був кошовим Гардівської паланки Запорозької Січі, який поїхав воювати на Кубань з обом своїми синами, а онука свого залишив в Ольвіополі селянці Цимбальці, яка й виховала дитину як козака, давши йому прізвище

Кошовий. Оцей хлопчик є прапрапрадідом п. Тамари. Тож я часом півжартом звертаюся до неї: "Пані Кошова..." Їй це подобається.

Пані Тамара пережила два Голодомори, Світову війну, багатьох московських тиранів. Бажаємо їй перемоги і Путіна, а ще – режим внутрішньої окупації аферистів Зе і КО. І залишатися в доброму гуморі до втілення мрії, за яку борюється її батько – Олексій Здоровецький, учасник легендарної перемоги українського війська під проводом Михайла Омеляновича-Павленка над червоними росіянами під містом Вознесенськом у квітні 1920 року.

З роси і води, пані Кошова! Козакам і козацкам слава!

Роман КОВАЛЬ

ІГОРЕВІ ГАВРИЩИЩИНУ – 55 РОКІВ!

Козакові Історичного клубу "Холодний Яр" Ігореві Гаврищину 25 січня виповнилося 55 років. Ми щиро вітаємо його і сердечно дякуємо за всебічну допомогу і співпрацю в нашій справі.

Пан Ігор – дієдатна українська одиниця, він привітний, усміхнений, охочий до добрих справ. Робить їх тихо, без афішування та самореклами, робить із сердечної потреби. З ним завжди відчуваєш його дружнє плече.

Друже Ігоре, бажаємо Вам особистого щастя в Самостійній Україні! І синам Вашим! Нехай також прислужаться Україні! Козакам слава!

Історичний клуб "Холодний Яр"

До зустрічі в Холодному Яру

25-ті вшанування героїв Холодного Яру відбудуться на Чигиринщині 1 – 3 травня 2020 року. Детальніше – і наступному числі "Незборимої нації".

"Незборима нація" – газета для тих, хто хоче знати історію боротьби за свободу України

ЛИЦАР УКРАЇНСЬКОГО ОПОРУ

20 РОКІВ ТОМУ, 5 ЛЮТОГО 2020 Р., ВІДІЙШОВ НА ПОЛЯ МИНУЛИХ БОЙОВИЩ АНАТОЛІЙ ЛУПІНІС

Познайомилися ми з Анатолем Лупиносом випадково. Я любив бігати алеями Володимирської гірки. Потім відпочивав на лавочці під пам'ятником князеві Володимирі. Одного разу біля мене сів якийсь чоловік. Це і був Анатоль Лупиніс. Розговорилися. Розповів, що два роки назад звільнився з тюрми і табору зовсім хворий, ходив на милицях, а тепер от з інвалідною палицею. Сказав, що в нього негаразди з квартирою хазяйкою і йому практично немає де жити. Я запропонував йому деякий час пожити разом зі мною в кіностудійному гуртожитку. Він погодився.

Тепер це жалюгідна руїна... Будинок спалили бомжі на замовлення будівельних хижаків, які зазіхали на шматки студійної території. А тоді на 1-му поверсі була дешева профспілкова їдальня, а на другому жили студійні працівники. Одна з квартир слугувала тимчасовим гуртожитком для молодих українських кінематографістів – доки вони не отримували власне житло. З величезним трудом я затягнув Анатоль дуже крутими сходами на другий поверх. У цій кімнаті ми з ним прожили більше двох тижнів. Після нього залишилися чашка з якорем, скляна попільничка, старовинна авторучка, роман Валеріана Підмогильного "Місто" та інвалідна палиця.

Я цілий день крутився на зйомках, а він увесь час писав вірші. Його попільничка завжди була вщерть заповнена недопалками. А ввечері, перед сном, ми розмовляли. Він мені багато що про себе розповів. На жаль, я не все запам'ятав. А вже минуло вже понад півстоліття... Врізалися в пам'ять лише найяскравіші моменти. Він розповів, що його батьків вислали до Сибіру, але в дорозі їх застала звістка про початок війни і вони повернулися на рідну Черкащину. Батьки йшли пішки, а чотирирічний Толік їхав на корові. Я ніяк не міг второпати, як їх могли вислати з коровою... Взагалі, Анатоль був великим фантазером. Але деякі його розповіді, на мій погляд, абсолютно нереальні потім знаходили документальне підтвердження. Ось що розповіла слідчому у карній справі Лупиноса його однокласниця Людмила Панченко... "У 1954-му Лупиніс був ініціатором проведення заходів, пов'язаних із днем смерті Йосипа Віссаріоновича Сталіна. За ініціативою Лупиноса і після його короткої промови, присвяченої Сталіну, весь клас, в тому числі і я, вшанували пам'ять Сталіна п'ятихвилинним вставанням. У той же день Лупиніс вивісив на заводській трубі траурний прапор".

Я подивився фото цієї височенної труби і жахнувся: як клопець на неї заліз?! Це ж треба! Важко й повірити, що Лупиніс вшанував пам'ять кривавого Сталіна. Ось як це пояснив слідчому Анатолі: "Я був глибоко вражений смертю Сталіна. Але через рік я був обурений тим, що день смерті Сталіна не відмічається, висловив це тим, що на заводській трубі вивісив траурний прапор. Тоді я керувався почуттям, подібним тому, яке відчуваєш, коли ображають любимого людину. Можливо, це сталося тому, що я просто звик до цього імені, як до найдорожчого. Як би то не було,

але в мене зародилася недовіра до нового уряду. Погляди на Сталіна пізніше змінилися, цьому сприяло і те, що з кінця грудня 1955-го до кінця липня 1956 року я перебував у м. Воркуті, де в основному працюють «каторжники» – люди, засуджені за 58-ю статтею".

Потрапив Анатолій до Воркути після 1-го курсу Київського державного університету ім. Тараса Шевченка. Чого поїхав? Захотів познайомитися із людьми, які відбували покарання за інакомислення. На допиті 17 жовтня 1956 р. він з неабсолютною впевненістю сказав: "Ще будучи учнем середньої школи, я звернув увагу на те, що рівень життя селян у селах Монастирищенського району низький. (...) Прибувши до Воркути, від осіб, що там перебували, я дізнався, що режим і умови життя та роботи заарештованих, вірніше ув'язнених, були погані. Розповідали мені також про те, що ув'язнені виставили свої вимоги, організували страйк, та цей страйк був придушений силою зброї. Під впливом всього цього в мені ствердилися ті погляди, котрі зародилися в мене ще раніше, і я почав писати вірші, в яких викладав свої погляди".

За що його ув'язнили вперше? Існує красива легенда, що коли радянські танки увірвалися до повсталого Угорської Народної Республіки, Анатоль вийшов на Хрещатик із плакатом "Руки геть від вільної Угорщини!" Однак, мені він розповів зовсім іншу історію. Вона підтверджується обвинувальним висновком, підписаним старшим слідчим слідчого управління КДБ при Раді Міністрів на Закарпатській залізничній майором Мануяком: "15 жовтня 1956 р. КДБ при Раді Міністрів СРСР на Закарпатській залізничній у районі прикордонної станції Масис (Вірменія. – Ред.) був затриманий і підданий арешту Лупиніс Анатолій Іванович, 1937-го року народження, член ВЛКСМ, українець, із середньою освітою. (...) При арешті у Лупиноса вилучені зошити з його антирадянськими віршами, які він складав до дня свого арешту і після арешту під час етапування до м. Києва. В цих віршах він злісно зводив наклеп на радянський народ, на радянський уряд, на Комуністичну партію Радянського Союзу і її керівників..."

Вирок не забарився: "Іменем Української Радянської Соціалістичної Республіки. 1957 року, квітня, 8-го дня. Судова колегія в кримінальних справах Київського обласного суду в складі головуючого Гальченка, народних засідателів Смирнної і Панченка, при секретарі Снегірь, за участю прокурора Хорунженко та адвоката Железовського (...) приговорила Лупиноса Анатолія Івановича за ст. 54-10, ч. 1 Карного кодексу УРСР к шести рокам ув'язнення у виправно-трудовій колонії..."

Через півроку у таборі Лупинісові пред'явили нове звинувачення. Ось його текст: "Місто Саранськ, 24 грудня 1957 року.

Старший слідчий КДБ при Раді Міністрів Мордовської АРСР капітан Сульдін, розглянувши матеріали слідчої справи № 16 з обвинувачення Лупиноса Анатолія Івановича та інших, знайшов: Лупиніс А. І., відбуваючи покарання в Дубравному таборі МВС, улітку цього року разом з в'язнем Луговим створили антирадянську організацію, яка ставила своїми завданнями розповсюдження антирадянських листівок серед в'язнів, а також підготовку і проведення масових виступів в'язнів повстанського характеру. 1 – 5 вересня 1957 року став одним активних заводів ма-

сових безпорядків в'язнів у 7-му табівідділенні, очолив так званий Страйковий комітет, який захопив радіовузлу у житловій зоні, і шляхом залякування та погроз закликав в'язнів до невиходу на роботу і непокору табірній адміністрації..."

І знову – вирок. Уже "іменем Росії": "Іменем Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки. 3 лютого 1958 р. судова колегія з карних справ Верховного суду Мордовської АРСР (...) розглянула в закритому судовому засіданні карну справу з обвинувачення Лупиноса Анатолія Івановича, 1937 р. н., письменного, безпартійного, не одруженого, засудженого вироком Київського облсуду (...) відбуваючого покарання, уродженця села Новоолександрівка, Червоноармійського району, Сталінської області, присудила Лупиноса Анатолія Івановича позбавити волі терміном на 10 років (...) з відбуванням двох років в тюрмі..."

Анатоль мені розповів про страшні катування, які він пережив у горезвісній Володимирській тюрмі, а потім у спецтаборі № 10. Розповів, що вступив на економічний факультет Української сільськогосподарської академії...

Надвечір 22 травня 1971 р. я йшов бульваром Тараса Шевченка в бік Хрещатика і раптом почув багатоголосий спів – співали Шевченковий "Заповіт" – і побачив у

сквері біля пам'ятника Кобзареві величезний натовп. Тоді я не знав, що то був день перепоховання тіла Кобзаря.

Зацікавлений, підійшов до натовпу, став розпитувати. І тут побачив Анатоль Лупиноса... Він встав під пам'ятником і прочитав свого вірша про згвалтовану матір, явно маючи на увазі Україну. Там були такі слова...

А я твій син, народжений із блуду,
прошу тебе, молю тебе, клянучу:
зірви з очей облудливу полуду,
розбий тобі зготовлену труну,
стань юною, невинною стань знову,
вінком прикрась просвітлене чоло.
Поклич твоє єдине тільки слово –
ми встанемо. І щоб там не було,
який би біль не розривав грудей, –
за золоті твої колосся-коси,
за небо, що блакитні твої очі –
ми підемо на біль, звитяги й жертви,
бо наша совість нас вперед веде.
Бо краще, мамо, нам сьогодні вмерти,
ніж бачити збезцещену тебе.

Він ще встиг прочитати вірша "Тарасе, батьку, підніми чоло", як до нього крізь натовп почали пробиратися кремезні хлопці в однакових костюмах. Лупиніс пірнув у натовп і зник. Та знайшлися "доброзичливі", які здали його. У матеріалах справи, яку відкрили проти Лупиноса, збереглися їхні свідчення... На цей раз його кинули не до табору і не до тюрми, а до дніпропетровської спецпсихушки, порівняно з якою будь-який табір – курорт. Там він перебував 12 років! Його кололи "ліками", які частіше за все перетворюють людей "на овочі". Та він не втратив світлого розуму. Випустили його з цієї жашливої лікарні ледве живого аж у 1983 році.

А невдовзі йому пощастило: невдовзі після звільнення він зустрів гарну жінку, з якою прожив до кінця свого життя, виховуючи її чотирьох дітей від першого шлюбу. Згодом народилися і їхні спільні діти: сини Іванко та Микола.

Треба було заробляти гроші, щоб хоч якось прогодувати таку велику сім'ю. Тому дуже хворий Анатоль брався за будь-яку роботу, навіть за важку фізичну. І при цьому він не припиняв політичної діяльності. Невдовзі почалася т. зв. горбачовська перебудова. Лупиніс брав участь у всіх більш-менш легальних формах політичної боротьби. Це був і український "Зелений світ", і український "Меморіал". Став одним із засновників Народного руху України за перебудову. А потім разом з Юрієм Шухевичем взяв активну участь у створенні УНА, до якої потім додалося її бойове крило – УНСО. У ті часи ми рідко спілкувалися.

Потім була його участь у придніпровському конфлікті. Там воював разом з хлопцями з УНА-УНСО. Після повернення з Придністров'я Анатоль зайшов до мене і запропонував їхати разом з ним до Абхазії, яка в цей час видобувала незалежність від Грузії. Я багато разів відпочивав у Будинку творчості кінематографістів у Піцунді й часто чув скарги місцевих абхазів на дискримінацію їх грузинами. Ті, мовляв, навіть нав'язали їм свій алфавіт.

Лупиніс сказав, що невдовзі Росія обов'язково втрутиться в цей конфлікт. І втрутиться на боці Грузії, бо її президент Едуард Шеварднадзе перебуває в прекрасних стосунках з російським президентом Борисом Єльциним. Одне слово – спокусив! І ми з ним полетіли до Адлера, де нас зустріли абхазі і відвезли до Гудаутського району, де в той час перебував приятель Анатоль – Шаміль Басаєв – заступник міністра оборони Абхазії. Басаєв ще командував збройними силами Конфедерації гірських народів Кавказу, які прийшли на допомогу абхазам. Шаміль Басаєв і його бойовики були головною бойовою силою Абхазької республіки.

Виявилося, що ми з Шамілем вже знайомі – у Москві нас познайомили мої друзі-чеченці. Я одразу звернув увагу на цього розумного красеня, який тоді поступав до якогось московського вишу. Тепер я його ледве впізнав. Він дуже змінився. А Шаміль мене впізнав одразу. Невдовзі ми потоваришували.

Я під чужим ім'ям мінував північне узбережжя, щоб там не висадився грузинський десант. У мене

був досвід у мінній справі, який я здобув в УПА на початку 1950-х. Але ми все ж таки не встигли. Грузинські морські піхотинці висадилися з баржі прямо під російським кордоном. Однак абхазам усе ж таки вдалося скинути їх у море.

Що робив Анатоль в Абхазії, мабуть, не знає ніхто. Я чув, що на початку нашого перебування в Абхазії Лупиніс літав до Махачкалі, де агітував дагестанців прийти на допомогу абхазцям.

Як тільки стало зрозуміло, що росіяни виступили на боці абхазців, Анатоль зразу ж розшукав мене. Ми повернулися до Києва. А наступного, 1993-го він разом з хлопцями з УНА-УНСО полетів допомагати грузинам. І навіть одержав від грузинського президента Едуарда Шеварднадзе військовий орден Вахтанга Горгасала.

Я небагато знаю про участь Анатоль в тій війні, але чув, що він мав безпосередній контакт із Шеварднадзе, командуючим грузинськими військами Тенгізом Кетовані й ватажком військової організації "Мхедрioni" Джабою Йоселіані. Між іншим, Джаба, як і Анатоль Лупиніс, був екзотичною постаттю. З одного боку – кримінальний авторитет, злодій у законі, з другого – доктор мистецтвознавства, письменник, деякий час – член Державної Ради Грузії. Хоча Анатоль сидів не за кримінал, а за політику, але тюремний досвід зближував їх.

Наступного разу ми зустрілися з Анатолем уже після закінчення тієї війни. Грузини її програли. Хлопці з УНА-УНСО повернулися до України. А на початку грудня 1994 р. він зателефонував і запропонував поїхати до Чечні, щоб я зняв документальний фільм про депортацію чеченців у лютому 1944-го. Сказав, що гроші дають якісь багаті чеченці – нафтові підприємці. Прилетіли ми до Грозного 4 грудня. Анатолій спілкувався на найвищому рівні, навіть із президентом Ічкерії Джохаром Дудаєвим, а я, коротко досліджувавши сім'ю Шамілем Басаєвим, засів у готелі "Кавказ" у центрі Грозного. До мене приходили старі чеченці й розповідали про страшні часи депортації. А 11 грудня почалася 1-ша чеченська війна. Спочатку бої були далеко. А потім наблизилися до Грозного. А 31 грудня почався штурм міста. Це був справжній армагедон! За кілька годин був зруйнований весь центр. Мій готель спочатку встояв. І тут до мого номера забіг чеченець, що опікувався мною, і сказав, що треба тікати, бо слід за танками йдуть російські контрактники в косинках на голові й вбивають всіх на своєму шляху.

І тільки ми підвалами вибралися з готелю, як в нього влучила ракета... Грозний росіяни оточили з трьох боків. Залишався лише шлях на південь: Шалі, Ведено, Шатой, а далі – гори. Холодні, безлисті гори... Я спочатку навчав чеченських підлітків мінній справі, а потім почав знімати для закордону стрічки про звірства російських воєнків. Під час війни Лупиноса я не бачив жодного разу.

Коли я повернувся до України, війна в Чечні ще тривала. Невдовзі перемогли чеченці. Повернувся й Лупиніс. Зустрілися, обнялися... Невдовзі я за рекомендацією Анатоль став членом правозащитного ордену Святого Архистратига Михаїла. Анатоль уже був його членом... У 1995 р. Анатоль брав активну участь у бурхливих подіях, пов'язаних з похороном патріарха УПЦ КП Володимира, коли омон безжалосно розігнав натовп мирних вірян. А раніше, 1 березня 1992 р., десант УНА-УНСО на чолі з Анатолем Лупиносом і Степаном Хмарою висадився в Криму. Це була демонстрація протесту проти зухвалих проросійських провокацій з боку частини населення півострова. Перш за все це стосувалося Севастополя. Але уновців туди не пустили військові. Тоді вони перекрили залізницю. Рух припинився на кілька годин. Російське командування врешті пропустило український десант до Севастополя. Там вони провели низку патріотичних заходів.

Пішов Анатоль із життя 5 лютого 2000 року. Як казали лікарі, весь його організм був пронизаний жаливими спайками. Як він жив останні 10 років, вони не розуміли. Пховали Анатоль на Байковому цвинтарі у присутності великої кількості його соратників і друзів. Вічна пам'ять!

Олександр МУРАТОВ
Київ

“ЗГАДАЄМО”

«ПОДЕБРАДСЬКИЙ ПОЛК»

СТОВБУНЕНКО-ЗАЙЧЕНКО Олександр (Сашко, Олекса) Васильович (13.08.1898, м. Біла Церква Київської губ., тепер Київської обл. – після 17.06.1961, Каліфорнія, США). Військовий, повст. отаман, кооп. діяч, скульптор, учитель; звання – хорунжий Армії УНР, сотник ОНО “Карпатська Січ” (з 6.02.1939).

15 липня 1924 р. писав: “В 1917 р. витримав іспит за 7 класів Олександрівської реальної школи в Полтаві. Того ж року поступив на агрономічний відділ Київського політехнікума при Політехнічному інституті. В 1919 р. повернувся до 1 Залізничного полку 3 стрілецької бригади, в якому знаходився з 1917 року. В 1920 р. інтернований (“Життепис”). 1920-го в т. Ланцут відвідував “художню студію з відділом ліплення” живописця і графіка Василя Крижанівського, вихованця Київської рисувальної школи.

У лютому 1921 р. у т. Ланцут узяв участь у створенні пам’ятника борцям за волю України (разом з декоратором, хорунжим Армії УНР Олексієм Харківим). “На трисхідчатому постаменті встановлено триметрову піраміду, що завершується хрестом Львівського ставропігійського братства, – читаємо в дослідженні Олександра Колянчука. – Напис «Вірним синам України – Старшини. 1919 – 1920» оточує орнамент на зразок герба гетьмана І. Мазепи. З протилежного боку піраміди – рельєф роботи художника Олекси Ствобуненка: рушниця схрещена з козацькою шаблею, а під ними – шапка-кримка з китицею. Справа – степовий шлях, самітня висока тополя і хатка, ніби перенесена з берегів Дніпра...” У т. Стшалково керував “відділом ліплення” художньої студії, яку створив разом із дружиною Марією (читай її біографію у попередньому числі “НН”. – Ред.).

“Із Ствобуненком я познайомився 1918 р. в Києві за гетьмана П. Скоропадського, – розповідав художник Василь Перейвнийс. – Ствобуненко був тоді в товаристві дочки чл. родички кол. міністра [Бориса] Бутенка. Походив він з Білої Церкви. 1920 рік. Ствобуненко прибув із повстання проти большевиків з групою козаків (300 чоловік) до

Бердичева в казарми Лисої гори. Саме в той час там стояла 6-та запасова бригада під команду полк. [Гната] Порохівського. Я служив при штабі бригади і мав можливість зустрічатися й говорити з Ствобуненком. Його козаків включили в бригаду, а «сот-нику» Ствобуненкові дали відпочинок. Згодом при бригаді назбиралося велике число українських старшин з різних розбитих частин української армії. Після інспекції ген. В.[севолода] Петрова була визначена спеціальна комісія для перевірки цього старшинського складу, щоб розіслати старшин до частин дивізії. Я був присутнім при цій перевірці. І от викликали С.[ашка] Ствобуненка. У нього на анкеті написано Бог знає що, але після кількох запитань зразу виявилось, що він людина без військового знання. Пробую рятувати ситуацію й прошу комісію дати йому звання хорунжого, мотивуючи тим, що він прибув з повстання, у якому керував людьми, і хоч би за заслуги йому належить старшинський ступінь. Так і сталося – з умовою, що Ствобуненко повинен закінчити Юнацьку школу. Ми жили обидва в дружніх відносинах, і не раз доводилося посміятися від ширшої душі з його напрочуд фантастичних плянів. Запасова бригада, як вишкільна, мала завданням постачати доповнення 6-тій дивізії ген. [Марка] Безручка і в скорому часі була втягнена в бої. Влітку, одного пополудня, кавалерія Будьонного вдерлася через ліси на відтинку Житомир – Бердичів і зірвала там базу польської армії (тоді наші «союзників»). Польська залага втекла з Бердичева на Лису гору. Ми хоч зле озброєні, але мусили зайняти бойові позиції. Ствобуненко мав боронити дорогу відступу Бердичів – Любар – Староконстантинів. Тут він разом із своїми хлопцями продержався аж до наступного дня. Відбив кілька атак кавалерії Будьонного і дороги не віддав.

Після цього випадку він став героєм. Бригада в боях відступала на Любар – Константинів. Ствобуненка я зустрічав ще кілька разів. Дух у нього був бойовий. Після бою під Сорокодубами ми розійшлися й зустрілися знову аж у Кракові 1921 року [“Будучи у відділі Окремого кінно-гірного артилерійського дивізіону, що стояв у Кракові, вступив до Академії мистецтв” (“Життепис”). Приїхав [Олександр] Ствобуненко до Кракова не сам, а з “козаком” Марком”. Це була його дружина Марія.

“Поступив Ствобуненко на відділ скульптури до проф. [Костянтина] Ляшка” (цей відділ 10 р. раніше закінчив Михайло Гаврилко. – Ред.). Через важкі матеріальні обставини не міг щодня відвідувати академію. Врешті, з дружиною подалися до ЧСР. Кордон перейшли нелегально. У Празі “отримали стипендії й продовжували свої мистецькі студії”.

3 жовтня 1924 р. зарахований на екон. підвідділ екон.-кооп. відділу УГА в Подєбрадах. Військовий інвалід. Хворів. Через поганий стан здоров’я не зміг закінчити навчан-

ня. Постановою сенату 25 лютого 1931 р. звільнений із числа слухачів академії.

Читав лекції студентам із Закарпаття в Празі (20.08. – 30.10.1929). Звернувся із заявою про отримання громадянства ЧСР. Улітку 1930 р. дістав посаду договірного вчителя в селі Апшиця (округ Рахів), де працював до кінця 1938 року. В Апшиці купив землю. Дружина жила з ним. Діти: Василь (25.12.1926), Світослав (29.11.1928), Одарка (3.09.1930), Калина-Мая (16.05.1933).

“Кооперативну діяльність на Тячівщині розвивав скульптор Ствобуненко”, – писав Симон Наріжний (1930-ті), а Антін Кушинський додавав: “виробляв скульптурні річі”. Мешкав на Рахівщині в с. Вишній Апші (тепер с. Верхне Водяне).

Приятель Пласту. 1934 р. під час побудови Гуцульського (пластового) табору в с. Верхньому Водяному біля Вел. Бичкова пластуни “збудували там ще й каплицю з п’ятикутною вежою (7 м. висока), після планів місцевого вчителя, інж. О. Ствобуненка”.

Батько жив у м-ку Остапів Хорольського пов., тепер Великобагачанського р-ну Полтавської області. В Остапів народився художник Федір Якович Ствобуненко (орієнтовно 1864 р.), напевно родич О. В. Ствобуненка, який і захопив його до мистецтва. Федір Ствобуненко малював козаків-бандуристів, статечних і заможних українців, краєвиди із хатою, річкою та лебедями тощо. Зі збереження творів помітне місце займає картина “Козак-бандурист” (1890) (“Козак сидів не на землі, а на коні, при повному озброєнні – шабля, ратище, рушниця, кінь вороний б’є копитом землю, монументально височить фігура вершника на тлі вечірнього неба, у руках запорожця торбан, і чується: звучить з нього не сумна мелодія традиційних мамаїв, а героїчна торжествена музика”). Збереглася і картина “Козак Мамай” (1928). Ф. Я. Ствобуненко загинув під час Голодомору 1933 року.

У відділі скульптури Музею Визвольної боротьби України зберігалися твори О. Ствобуненка – “великих розмірів голова Т. Шевченка, (...) портрети гетьманів” та “інспіровані орієнтальним мистецтвом декоративні фігури”.

17 червня 1961 р. в Домі культурного осередку в Лос-Анджелесі (шт. Каліфорнія) відбулася мистецька імпреза, під час якої “про початки різьбарського мистецтва в Україні говорив п. Ол. Ствобуненко”.

Вічна слава!

Роман КОВАЛЬ
Віктор МОРЕНЕЦЬ
Юрій ЮЗИЧ
Енциклопедія “Подєбрадський полк” Армії УНР”, т. 3.

Хто хоче придбати т. 3, або всі три томи, просимо писати на сторінки Романа Ковалю у ФБ, або на адресу редакції “НН”. Т. 1. – А – К. 376 с. (250 грн.). Т. 2. – К – Р. 376 с. (100 грн.). Т. 3. – Р – Я. 504 с. (250 грн.).

ТИМОШЕНКО Юрій (Юрко) (1.02.1893, Харків – після 1936). Військовий; нач. підричних команд 1-го запас. залізнич. куреня Запорозького корпусу (1918 – 1919), нач. залози ст. Вапнярки (03.1919), командир 1-ї сотні 1-го Запорозького залізнич. куреня (з кін. 05.1919), командир 1-го Запорозького залізнич. куреня (з 23.11.1919), командир залізнич. сотні 6-ї Січової дивізії (з 4.04.1920) та 1-ї Окремої залізнич. запорозької сотні (з кін. 07.1920), т. в. о. начальника штабу техніч. військ Дієвої Армії УНР, командир дивізіону бронепотягів залізничних військ УНР (з 1.05.1921); звання – підполковник Армії УНР (17.05.1921). Нагороджений Хрестом Симона Петлюри.

РОЗНАТОВСЬКИЙ Микола Юрійович (1.12.1892, м. Глухів Чернігівської губ., тепер Сумської обл., за ін. даними в с. Ховзанці – 17.02.1973, м. Детройт, США). Військовий і громадський діяч, інженер-економіст (9.03.1929); слідчий 3-ї Залізної дивізії Армії УНР (1920), голова ради т. Шляйсгайм (Німеччина; 1948), член Українського нар. союзу

(США); звання – хорунжий Армії Української Держави та поручник Армії УНР (на еміграції).

ЯРОШЕНКО Остап (20.02.1893, х. Ярошенки Братешківської вол. Полтавського пов. – після 15.05.1937). Сотник Армії УНР. Молодший брат старшин Армії УНР Івана та Лька Ярошенків.

ЯСИЛЬКІВСЬКИЙ Євген (20.02.1897, посад Нова Прага Херсонської губ., тепер смт Олександрівського р-ну Кіровоградської обл. – після 20.05.1922). Козак Армії УНР.

Роман КОВАЛЬ
Віктор МОРЕНЕЦЬ
Юрій ЮЗИЧ
#ІсторичнийКлубХолоднийЯр
Цифрова колоризація –
Тарас ГЛАДЕНЬКИЙ.

ЦИТАТА ДНЯ
КНИГИ ІСТОРИЧНОГО КЛУБУ “ХОЛОДНИЙ ЯР” ЗАСІВАЮТЬ У ДУШІ ЛЮДЕЙ НАДІЮ І НАВІТЬ ВІРУ В ПЕРЕМОГУ!
ОЛЕКСА РІЗНИКІВ

“ІСТОРІЯ В ІСТОРІЇ”

Не за гроші

Після відступу з Києва в лютому 1918 р. Січові стрільці пішли разом з урядом на Житомир, Гайдамацький кіш Слобідської України зосередився у Шпигіях, а решта українського війська збиралась у м-ку Гнатівці над річкою Ірпін, неподалік с. Гореничі.

У цей час надійшов наказ Військового секретаріату про призначення тим козакам, які залишилися вірними Центральній Раді, грошової винагороди та платні в 300 карбованців щомісячно. Наказ погіршив і без того тяжку моральну ситуацію. Більшість гайдамаків полку ім. Костя Гордієнка вирішила: “Не кидати зброї, вертатись домів і причинитися до створення такого українського уряду, який не мав би необхідності мати військо з найманців”.

Мова як ознака кривної спільноти

Під час відступу з Києва на Житомир у лютому 1918 р. командир гордієнківців Всеволод Петрів із великою прикриттю зауважував, що населення київських сіл страшенно пасивне і затуркане, позбавлене розуміння загальнонаціональних інтересів і відчуття “почуття всенародної спільноти”. Та “колосально” байдуже до наслідків боротьби – не тільки близької, гук якої селяни чули, а й до боротьби на німецько-російському фронті. З таким народом важко будувати державу. Тож у багатьох волях опускалися руки. Підтримувала лише повсюдна приязнь селян до українського війська, бо воно “по-селянськи балакало”.

Чого хотіли житомиряни

Населення Житомира в лютому 1918 р. було безнадійно дезорієнтоване: з одного боку, воно боялося приходу німців, з іншого, страхалося повернення російських більшовиків, пекельну вдачу яких вже відчули всі. Шодо чехів, які формували у місті дивізію, то житомиряни тремтіли від думки, що ті кудись помандрують і залишать їх без захисту; водночас мешканці побоювалися, що чехи залишаться і їхня присутність викличе бої в місті. Дивними були й політичні настрої: мріючи про Російські установчі збори, жителі одночасно хотіли, щоб залишилася Центральна Рада, з якою вони пов’язували такий-сякий порядок.

Особливо нерували місцеві євреї: вони намагалися погодити всім, тож і відповідали мовою тих, хто до них звертався, калічачи слова до невизнання.

“Тох ді дайтшен, офіціре!”

У житомирському готелі “Рим” Всеволод Петрів та його ад’ютант Олекса Григорів стали свідками такого випадку. В ресторані готелю відпочивало чимало колишніх офіцерів російської армії, деякі з них уже одягнули царські погони.

Раптом до ресторації зайшли німецькі старшини. Російські офіцери, які люто ненавиділи німців, раптом підскочили як по команді й радісно заволали: “Тох ді дайтшен, офіціре!” – Стало так гідко, – згадував Всеволод Петрів, – бо ж німці йшли таки проти росіян і не в спілці з ними, і тому я скорше забрався та відійшов до своїх хлопців.

Підготував Роман КОВАЛЬ

І ЗНОВУ СУМУЄ ХОЛОДНИЙ ЯР

5 січня 2020 р. біля с. Жолобок на Луганщині від кулі ворожого снайпера загинув Сергій РАЦУН, механік-водій 93-ї Окремої механізованої бригади “Холодний Яр”.

Сергій Петрович народився 28 жовтня 1976 р. у с. Москвитинівці Полонського району Хмельницької області, жив у м. Славуті. До війська пішов на початку 2014 р. – до лав 128-ї Окремої гірсько-штурмової бригади. Воював у Дебальцевому.

У травні 2016-го приєднався до 93-ї бригади, брав участь у боях у Кримському, Новотроїцькому, а також біля м. Авдіївки, постійно подовжуючи контракт із ЗСУ. 2019 року брав участь у навчаннях Combined Resolve у Німеччині. Побратими згадують Сергія як веселу й оптимістичну людину. Він був товаришким, жартівливим, ніколи не сумував. Пишався донькою Софією, фото якої завжди висвітлювалося у смартфоні.

ЗЕМЛЯК СКОВОРОДИ

4 січня 2020 р. поховали 25-літнього козака Ігоря БУЛДУ із села Олександрівки Чорнухинського району, який загинув за Україну у переддень Нового року під містом Мар’їнкою Донецької області.

Знялись від болю враз сніги,
В них розридалися хоругви,
Горіло все в пекучім смутку,
Лупали хлопці свіжу грудку.
І виростала знов могла, як
Як по весні – у квітах жила,
Не жило тільки в ній життя,
Співали хори каяття.
Осиротіла чорна днина –
Ховала мати свого сина...

Леся УТРИСКО

І знову хрест, холодне тіло –
Життя у небо відлетіло,
І знов ридання... сива мати,
Й смертельна пуста коло хати.

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ І ЧЕСНИЙ

15 січня 2020 р. біля міста Авдіївки на Донеччині від кулі снайпера загинув боєць 92-ї Окремої механізованої бригади імені кошового отамана Івана Сірка Олексій КУЧКІН.

Олексію Вікторовичу було 24 роки, три з них він служив у лавах Збройних сил України.

Родом з Харківщини. Відповідальний і чесний. Лише місяць тому одружився. Від першого шлюбу має синочка-школярика. Вічна слава українським героям!

Роман КОВАЛЬ
Київ

СОН АНТОНІНИ ЛИТВИН

І майнула знову під землю. За хвилику винесла мішок, розв'язала його і сипнула між жінок. Там було все для рукоділля: голки-нитки-спиці... Половина жінок кинулася збирати, взяла кожна, що хотіла, і пішли собі. Баба-Яга до тих, що залишилися:

– А ви що чекаєте?

Мовчання. Махнула рукою:

– А, знаю!

Повертається під землю, виносить ще мішок, розв'язує і висипає. Це були люстерка, гребінки, пудри, рум'яна... Друга половина жінок взяла, що хотіла, і розійшлася. А ми втрех стоїмо. Баба-Яга пильно подивилась нам в очі, мовила:

– А вам що потрібно?

Ми мовчимо.

– А, знаю!

Повернулася під землю, знову підлетіла до нас і дає Валентині обручку, а в колючку, як на екрані, щось палко промовляє її чоловік Олесь Бердник. Марії Гармаш дає записник і олівець із вогняним осердям. Як написати щось на папері, літери сяють вогнем (вона пише вірші). А мені дає бандуру. Я дивуюсь: навіщо? Я ж не вмію грати!

– А! Це для мого Василя-бандуриста.

Дивлюсь – бандура незвичайна: біля кожного кілочка срібний дзвіночок, який відповідає голосу струни. І басів стільки ж, як і підголосків.

Хапаю бандуру і поспішаю, шукаю свого Василя. Всі йдуть за мною, і Баба-Яга теж. Вдалині, на високій могилі сидить Василь, підперши руками голову, а поруч стоїть Олесь і пильно вдивляється в небо. Я даю в

руки Василю бандуру, і він, нічого не кажучи, починає грати і співати. Цю пісню я винесла зі сну.

Я пісню шукаю, яку світ не знав,
Якої ніколи ніхто не співав.
Та пісня дрімає у лоні п'ятому,
Сповита, укрита своїми крильми.
Розквітне в тій пісні незнаний вогонь
Із широго серця, із теплих долонь.
Обійме любов'ю та пісня весь світ,
У кожній душі розцвіте дивосвіт.
Та пісня весняних лісів і гаїв,
То дзвін жайворонка, то спів солов'їв,
В тій пісні єднаються небо й земля,
Ім стежку єднання веселка встеля.
Я прагну ту пісню, яку світ не знав,
Якої ніколи ніхто не співав,
І серце буремне спало без жалю, –
Лиш тільки прокинись, о Пісне, молю!

Як тільки залунала пісня, Олесь раптом почав ловити сонячні промені й кидати їх на струни. Вони засвітилися всіма барвами веселки, задзвеніли, як супровід оркестру. А навколо творилося щось неймовірне. Незвичайне. Сходилися, зникали тріщини в землі, піднімалася зелена свіжа трава, зводили голівки пониклі квіти. Степ розцвітав і співав разом із Василем.

А з Баби-Яги стала жінка небаченої вроди. Тільки очі не змінилися. Але вони тепер блищали радісно і сонячно. Підійшла вона до Василя й Олеса, розцілувала їх і мовила:

– Спасибі, діти! Ви мені подарували нове життя!

Із книги Антоніни Литвин-Гармаш "Голос утопленого села" Малюнок Антоніни Литвин "Диво-Музика"

ВІКТОР РЕВЕГУК, ДОСЛІДНИК ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ

27 грудня 2019 р. відійшов у засвіти дослідник історії України, член Історичного клубу "Холодний Яр" (з 1997 р.) Віктор Ревегук.

Віктор Якович народився 2 травня 1938 р. в с. Малих Будищах Гадяцького району Полтавської області. Від 1975 р. викладав у Полтавському педагогічному інституті ім. В. Короленка (згодом національний університет). Кандидат історичних наук, доцент. Спеціалізувався на темі Визвольних змагань 1917 – 1920-х років. Автор близько 140 наукових праць, і зокрема про отаманів Полтавщини. У центрі його праць – національне відродження українців,

події та особистості доби Визвольних змагань на теренах Полтавщини; історія голодоморів 1921 – 1923, 1932 – 1933 років та 1947 року.

Як і інші члени Історичного клубу "Холодний Яр", вважав, що шанобливе ставлення до героїв – найвагоміший представник народу – є свідченням справедливого і високорозвиненого суспільства, а також необхідною умовою для доведення до переможного кінця державницької ідеї отаманів Гайдамацького краю.

Вічна пам'ять!

Історичний клуб "Холодний Яр"

"АРХІТЕКТОР"

Проект пам'ятника Акіму Погребняку, h 50 см, сталь, 2009 р.

Автор Руслан Найда.

Аким Погребняк – архітектор Самарського Свято-Троїцького дерев'яного собору.

За легендою, отримавши замовлення від запорожців на побудову нового собору в столиці Самарської паланки, молодий талановитий козак у пошуках творчої ідеї пішов у Дніпрові плавні. Декілька днів провів відлюдно і без їжі. І йому прийшло видіння: він побачив храм, який хотів створити. Козак виготовив з очерету макет дев'ятибанного дерев'яного собору, аналогів якому не було на Запорозжі. Ідею було втілено. Вразило, що дерев'яний собор збудовано без жодного цвяха, а в інтер'єрі є зображення язичьких богів (Симаргла). Собор віддзеркалює історію козацького Подніпров'я. Він пережив революції, війни, політику комуністичного режиму на нищення церков.

ІВАН БОРЕЦЬ

Уперше кримінальну справу бандуриста Івана Борця дослідила Валентина Стрілько-Тютюн. Пані Валентина й написала про нього у книзі "Червоний терор. Політичні репресії на Бориспільщині в 1920 – 1950 роках".

Іван Борець народився в Борисполі. У 1917 р. був делегатом Всеукраїнського військового з'їзду в Києві, згодом служив у військовому міністерстві УНР, а потім добровільно пішов до Армії УНР. Був учасником 1-ї народної капелі козарів (можливо, йдеться про 1-шу капелю козарів Василя Ємця. – Ред.). У 1925 – 1926 рр. працював у Харківській капелі, потім перейшов до полтавської, якою керував козар Володимир Кабачок. Товаришував із Гнатом Хоткевичем. Любив співати думу "Невольничий плач".

22 вересня 1937 р. Івана Борця заарештували за "націоналістичні розмови". В анкеті заарештованого у

графі "професія і спеціальність" так і записано – "бандурист".

В обвинувальному висновку зазначено, "колишній петлорівець" і співробітник радіокомітету І. О. Борець – активний учасник "контрреволюційної фашистської терористическої організації". Насправді такої в Київському радіокомітеті не існувало. 4 листопада 1937 р. Особливого нарада НКВД засудила бандуриста до розстрілу. Вирок виконано 11 листопада. Дружині на запит про долю чоловіка написали, що він помер у 1941 р. від крововиливу в мозок.

Ось так див московських окупаційний режим!

Наше завдання – зберегти пам'ять про творця української культури, борця за національне визволення України Івана Борця.

Андрій ЗИЛЬ, краєзнавець

ЩИРО ДЯКУЄМО ЗА ПІДТРИМКУ

Ігор СМЕТАНСЬКИЙ

(Калуш) – 150 грн.

Ігор СЕМАК

(Калуш) – 200 грн.

Віктор КРИВУЛЯ

(Київ) – 1000 грн.

НЕЗБОРИМА НАЦІЯ

Ії редактор Р. Коваль – дослідник Визвольної боротьби українців за свою державу ХХ ст.

Ця газета – про долі УСС, во-яків Галицької армії, Армії УНР, повстанських отаманів та їхніх козаків, Карпатську Січ, ОУН, УПА, вояків АТО, а також про козарів, письменників, нові книжки про Визвольну боротьбу.

Ціна – 89,42 грн на рік

Наш індекс – 33545.

Індекс 87415 – для передплатників

Донецької та Луганської областей.

Редактор Роман Коваль

Верстка Олександр Литвин

Коректор Надійка Овчарук

Інформаційне забезпечення Микола Владзімирський,

Владислав Карпенко,

Люба Криворот

Технічний директор Максим Селюзкін

Адреса для листування 03049, Київ, вул. генерала

Геннадія Воробйова (Курська),

буд. 20, пом. 14.

Тел./факс: 242-47-38

kovalroman1@gmail.com

Редакція залишає за собою право редагувати та скорочувати тексти.

Видання зареєстровано 28.12.1993 р.

у Державному комітеті України

у справах видавничих, поліграфічних та книгорозповсюдженних.

Серія КБ №325.

Наклад 1200 примірників.

Видруковано 03.02.2020 р.

ТОВ "Прес Корпорейшн Лімітед"

Номер замовлення 1910315

Засновник Роман Миколайович Коваль

ВОНА СЛАВИЛА ГЕРОЇВ

10 лютого виповнилося б 70 років козацькій Історичного клубу "Холодний Яр" Ользі Страшенку. Та вона вже на Луках Сварожих. Ольга Страшенко – лауреат Літературної премії ім. Василя Симоненка та Літературної премії ім. Юрія Горліса-Горського, автор багатьох збірок поезії, зокрема книги "Прочитайте ту славу" – про діячів Визвольного руху різ-

них епох, починаючи від XVII ст. до українсько-російської війни на Донбасі 2014 – 2016 років. На світлу пам'ять про неї публікуємо її поезію з цієї збірки. А на світліні – Ольга Страшенко під час відкриття меморіалу читає свій вірш "Хліборобам-повстанцям Соснівки" у селі Соснівці Олександрівського району Кіровоградської області.

ЧЕРЕЗ "НОВУ ПОШТУ" МОЖНА ПРИДБАТИ

Видання Історичного клубу "Холодний Яр" можна придбати через "Нову пошту", попередньо переказавши кошти на картку Романа Ковалю у Приватбанк: 5168 7554 4667 0339.

Переславши гроші, просимо телефоном (або через електронну адресу kovalroman1@gmail.com) замовити книжки, вказавши куди і кому надсилати книжки.

Номери телефонів 067-726-30-36, 066-211-41-85.

Ось ціни без вартості пересилки:

"Батькам скажеш, що був чесний" Романа Ковалю – 250 грн.

"Яків Орел-Гальчевський: боротьба і філософія боротьби" Романа Ковалю – 70 грн.

"Здолати Росію" Романа Ковалю – 230 грн.

"Сумщина в боротьбі" Романа Ковалю, Віктора Моренця та Юрія Юзича – 210 грн.

"Отаман Зелений" Романа Ковалю – 100 грн.

"Подебрядський полк" Армії УНР Романа Ковалю та Віктора Моренця (т. 1) – 250 грн.

"Подебрядський полк" Армії УНР Р. Ковалю, В. Моренця та Ю. Юзича (т. 2) – 100 грн.

"Подебрядський полк" Армії УНР Р. Ковалю, В. Моренця та Ю. Юзича (т. 3) – 250 грн.

"Отаман Орлик" Р. Ковалю – 100 грн.

"Історія Холодноярської організації" Р. Ковалю – 50 грн.

"Крізь павутиння змосковщення" – 80 грн.

"Історія України-Русі" Миколи Аркаса – 100 грн.

"Тиха війна Рената Польового" Романа Ковалю – 300 грн.

HTTP://NEZBORIMA-NACIYA.ORG.UA/

У редакції через "Укрпошту" можна придбати такі книги:

(ціну вказано, враховуючи вартість пересилки книг поштою):

"Батькам скажеш, що був чесний" Романа Ковалю – 300 грн.

"Здолати Росію" Романа Ковалю – 275 грн.

"Сумщина в боротьбі" Р. Ковалю, В. Моренця та Ю. Юзича – 250 грн.

"Яків Орел-Гальчевський: боротьба і філософія боротьби" Романа Ковалю – 100 грн.

"Подебрядський полк" Армії УНР Романа Ковалю, Віктора Моренця та Юрія Юзича (т. 1) – 280 грн.

"Подебрядський полк" Армії УНР Романа Ковалю, Віктора Моренця та Юрія Юзича (т. 2) – 135 грн.

"Подебрядський полк" Армії УНР Романа Ковалю, Віктора Моренця та Юрія Юзича (т. 3) – 285 грн.

"Отаман Зелений" Романа Ковалю – 135 грн.

"Історія Холодноярської організації" Романа Ковалю – 75 грн.

"Отаман Орлик" Романа Ковалю – 120 грн.

"Крізь павутиння змосковщення" Романа Ковалю – 110 грн.

"Історія України-Русі" Миколи Аркаса (2-ге, краківське, видання) – 130 грн.

"Тиха війна Рената Польового" Романа Ковалю – 350 грн.

Книжки можна придбати, попередньо переказавши кошти електронним переказом на ім'я Р. М. Ковалю, вул. генерала Геннадія Воробйова (Курська), буд. 20, пом. 14, Київ, 03049.

"Незборима нація" – газета для тих, хто хоче знати історію боротьби за свободу України